

Finansijski izvještaji za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2023. godine i Izvještaj nezavisnog revizora

“Nezavisni operator sistema u BiH“

Sadržaj

Odgovornost Uprave za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja.....	3
Izvještaj nezavisnog revizora	4
Izvještaj o prihodima i rashodima.....	7
Izvještaj o finansijskom položaju na dan 31.12.2023. godine – Bilans stanja.....	8
Izvještaj o tokovima gotovine za period 01.01. - 31.12.2023. godine.....	9
Izvještaj o promjenama na kapitalu	10
1. Osnovni podaci.....	11
2. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja	13
3. Pregled značajnih računovodstvenih politika.....	14
4. Ključne računovodstvene procjene i pretpostavke.....	20
5. Prihodi od vlastite djelatnosti.....	22
6. Ostali prihodi.....	23
7. Troškovi pomoćne usluge	23
8. Troškovi materijala i energije.....	24
9. Troškovi ostalih usluga	24
10. Troškovi zarada, naknada i ostalih ličnih rashoda	24
11. Troškovi amortizacije	25
12. Ostali troškovi.....	25
13. Finansijski prihodi.....	26
14. Finansijski rashodi	26
15. Nekretnine, postrojenja i oprema	27
16. Nematerijalna imovina	29
17. Dugoročni finansijski plasmani.....	30
18. Imovina sa pravom korištenja	31
19. Gotovina i gotovinski ekvivalenti	31
20. Potraživanja od kupaca	32
21. Ostala potraživanja.....	32
22. Potraživanja za porez na dodatu vrijednost	32
23. Trajni izvori sredstava.....	32
24. Obaveze za dugoročne kredite	33
25. Ostale dugoročne finansijske obaveze.....	34
26. Odloženi prihod	34
27. Obaveze prema dobavljačima	36
28. Obaveze za porez na dodatu vrijednost.....	36
29. Tekuće dospjeće dugoročnih kredita	36
30. Tekuće dospjeće ostalih dugoročnih finansijskih obaveza	37
31. Ostale obaveze.....	37
32. Objelodanjivanje odnosa sa povezanim licima.....	37
33. Upravljanje finansijskim rizicima	38
34. Sudski sporovi.....	39
35. Poreski rizici	39
36. Događaji nakon datuma bilansiranja	40
37. Usaglašavanje potraživanja i obaveza	40

Odgovornost Uprave za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja

U skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Federacije Bosne i Hercegovine pravno lice je dužno voditi knjigovodstvo, sastavljati i podnositi računovodstvene izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, zajedno sa uputstvima, objašnjenjima, smjernicama i načelima koje IFAC i IASB donose i koje Komisija za računovodstvo i reviziju BiH prevede i objavi, a koji pružaju istinit i fer pregled stanja u Nezavisnom operator sistemu Bosne i Hercegovine, kao i njegove rezultate poslovanja za navedeni period. Nakon provođenja odgovarajućeg istraživanja, Uprava očekuje da će NOSBiH u dogledno vrijeme raspolagati odgovarajućim resursima, te stoga i dalje usvaja načelo vremenske neograničenosti poslovanja pri sastavljanju finansijskih izvještaja.

Odgovornosti Uprave pri izradi finansijskih izvještaja obuhvataju sljedeće:

- odabir i dosljednu primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika;
- davanje opravdanih i razboritih prosudbi i procjena;
- postupanje u skladu s važećom zakonskom regulativom, uz objavu i obrazloženje svih materijalno značajnih odstupanja u finansijskim izvještajima; i
- sastavljanje finansijskih izvještaja pod pretpostavkom vremenske neograničenosti poslovanja, osim ako pretpostavka da će NOSBiH nastaviti poslovanje nije primjerena.

Uprava je odgovorna za vođenje odgovarajućih računovodstvenih evidencija, koje u svakom trenutku s opravdanom tačnošću prikazuju finansijski položaj NOS BiH. Pored toga je Uprava odgovorna za čuvanje imovine NOS BiH, te za poduzimanje opravdanih koraka za sprečavanje i otkrivanje prevare i drugih nepravilnosti.

Za i u ime Uprave

Dr. Nemanja Pandurević, generalni direktor

NOSBiH
Hifzi Bjelevca 17
71 000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina



26. februar 2024. godine

Izveštaj nezavisnog revizora

Grant Thornton d.o.o. Banja Luka

Vase Pelagića 2/IV
78 000 Banja Luka
Republika Srpska
Bosna i Hercegovina

T +387 51 211 509; +387 51 211 294
F +387 51 211 501
E office@ba.gt.com
www.grantthornton.ba

Vlasnicima i Upravi Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini

Mišljenje

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu "NOS BiH") koji obuhvataju izvještaj o finansijskom položaju na dan 31. decembra 2023. godine, izvještaj o prihodima i rashodima, izvještaj o promjenama na kapitalu i izvještaj o tokovima gotovine za godinu koja se završava na taj dan i napomene uz finansijske izvještaje, koje uključuju i pregled značajnih računovodstvenih politika.

Prema našem mišljenju, priloženi finansijski izvještaji istinito i objektivno prikazuju, u svim materijalno značajnim aspektima, finansijsku poziciju Nezavisnog operatora sistema u BiH na dan 31. decembra 2023. godine i njegovu finansijsku uspješnost i tokove gotovine za godinu koja je završila na taj dan u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Osnova za mišljenje

Obavili smo reviziju u skladu sa Međunarodnim revizijskim standardima. Naše odgovornosti prema tim standardima su detaljno opisane u našem izvještaju u odjeljku Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih izvještaja. Nezavisni smo u odnosu na NOS u skladu sa Kodeksom etike za profesionalne računovođe Odbora za međunarodne standarde etike za računovođe ("IESBA"), i ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti u skladu s IESBA Kodeksom. Uvjereni smo da su revizorski dokazi koje smo prikupili dostatni i primjereni kao osnova za izražavanje našeg mišljenja.

Ostale informacije

Uprava NOS-a BiH je odgovorna za ostale informacije. Ostale informacije sadrže informacije uključene u Godišnji izvještaj o poslovanju Nezavisnog operator sistema bosne i Hercegovine u periodu od 01.01. do 31.12.2023. godine, ali ne uključuju finansijske izvještaje i naš revizorski izvještaj o njima. Naše mišljenje o finansijskim izvještajima ne obuhvata ostale informacije i mi ne izražavamo bilo koji oblik zaključka s izražavanjem uvjerenja o njima. U vezi s našom revizijom finansijskih izvještaja, naša odgovornost jeste da pročitamo gore navedene ostale informacije i da razmotrimo jesu li ostale informacije značajno proturječne finansijskim izvještajima ili našim saznanjima stečenih u reviziji ili se drugačije čini da su značajno pogrešno prikazane. Ako na osnovu posla koji smo obavili na ostalim informacijama zaključimo da postoji značajan pogrešan prikaz tih ostalih informacija, od nas se zahtijeva da objavimo tu činjenicu.

U ovom pogledu nemamo nikakve značajne činjenice koje smatramo prigodnim za objavu.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo Nezavisnog operatora sistema u BiH je odgovorno za sastavljanje i fer prikazivanje finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, kao i za takve interne kontrole za koje rukovodstvo Nezavisnog operatora sistema u BiH utvrdi da su neophodne i koje omogućavaju sastavljanje finansijskih izvještaja koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usljed pronevjere ili greške.

U sastavljanju finansijskih izvještaja Uprava Nezavisnog operatora sistema u BiH je odgovorna za procjenjivanje sposobnosti Nezavisnog operatora sistema u BiH da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju i objavljivanje, ako je primjenjivo, pitanja povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem i korištenjem računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja.

Lica ovlaštena za upravljanje odgovorna su za nadzor nad procesom finansijskog izvještavanja Nezavisnog operatora sistema u BiH.

Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja

Naši ciljevi su steći razumno uvjerenje o tome jesu li finansijski izvještaji, kao cjelina, bez značajnog pogrešnog prikaza usljed prevare ili pogreške i izdati revizorov izvještaj koji uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je viši nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija u skladu sa Međunarodnim standardima revizije uvijek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešni prikazi mogu nastati usljed prevare ili pogreške i smatraju se značajnim ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili u zbiru, utječu na ekonomske odluke korisnika donesene na osnovu tih finansijskih izvještaja.

Kao sastavni dio revizije u skladu sa MRevS-ima, stvaramo profesionalne prosudbe i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi također:

- prepoznamo i procjenjujemo rizike značajnog pogrešnog prikaza finansijskih izvještaja, zbog prevare ili pogreške, oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao reakciju na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dostatni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog prikaza nastalog usljed prevare je veći od rizika nastalog usljed pogreške, jer prevara može uključiti tajne sporazume, krivotvorenje, namjerno ispuštanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilaženje internih kontrola;
- stječemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u datim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola Nezavisnog operatora sistema u BiH;
- ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika, razumnost računovodstvenih procjena i povezanih objava koje je stvorila Uprava;
- zaključujemo o primjerenosti korištenja računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja i, temeljeno na pribavljenim revizijskim dokazima, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu stvarati značajnu sumnju u sposobnost Nezavisnog operatora sistema u BiH, a da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju. Ako zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtijeva da skrenemo pažnju u našem revizorskom izvještaju na povezane objave u finansijskim izvještajima ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modifikujemo naše mišljenje. Naši zaključci se temelje na revizijskim dokazima pribavljenim sve do datuma našeg revizorskog

izvještaja. Međutim, budući događaji ili uvjeti mogu uzrokovati da Nezavisni operator sistema prekine s nastavljanjem poslovanja po vremenski neograničenom poslovanju;

- ocjenjujemo ukupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj finansijskih izvještaja, uključujući i objave, kao i odražavaju li finansijski izvještaji osnovne transakcije i događaje na način kojim se postiže fer prezentacija.

Mi komuniciramo sa onima koji su zaduženi za upravljanje u vezi sa, između ostalih pitanja, planiranim obimom i vremenskim rasporedom revizije i važnim revizijskim nalazima, uključujući i sve značajne nedostatke u internim kontrolama koji su otkriveni tokom naše revizije.

Partner na revizorskom angažmanu čiji je rezultat ovaj izvještaj nezavisnog revizora je Nevena Milinković, ovlaštena revizorka.

Grant Thornton d.o.o. Banja Luka
Banja Luka, 11. mart 2024. godine


Isidora Džombić
Managing Partner – Direktorica
Grant Thornton d.o.o. Banja Luka




Nevena Milinković
Ovlaštena revizorka
Grant Thornton d.o.o Banja Luka

Izveštaj o prihodima i rashodima

Bilansne pozicije	Napomene	2023. u KM	2022. u KM
Poslovni prihodi			
Prihodi od vlastite djelatnosti	5	119.569.564	194.289.463
Ostali prihodi	6	606.474	364.764
		120.176.038	194.654.227
Poslovni rashodi			
Troškovi pomoćne usluge	7	(93.072.904)	(159.139.271)
Troškovi materijala i energije	8	(147.052)	(158.861)
Troškovi ostalih usluga	9	(1.634.439)	(1.523.873)
Troškovi zarada, naknada i ostalih ličnih rashoda	10	(4.940.560)	(4.336.085)
Troškovi amortizacije	11	(1.744.648)	(1.772.753)
Ostali troškovi	12	(1.661.506)	(1.554.220)
		(103.201.109)	(168.485.063)
Finansijski prihodi	13	171.181	31.686
Finansijski rashodi -	14	(300.122)	(372.721)
VIŠAK PRIHODA ZA GODINU		16.845.988	25.828.129

Prateće napomene su sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

Lice ovlašteno za zastupanje



Lice sa licencom

Izveštaj o finansijskom položaju na dan 31.12.2023. godine – Bilans stanja

Bilansne pozicije	Napomene	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Dugoročna imovina			
Nekretnine, postrojenja i oprema	15	11.316.516	12.930.663
Nematerijalna imovina	16	196.824	207.718
Dugoročni finansijski plasmani	17	146.229	146.229
Imovina sa pravom korištenja	18	349.662	-
Dugoročna razgraničenja		39.485	3.721
		12.048.716	13.288.331
Kratkoročna imovina			
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	19	53.077.525	28.794.296
Potraživanja od kupaca	20	18.354.258	47.600.118
Ostala potraživanja	21	193.219	133.126
Potraživanja za porez na dodatu vrijednost	22	1.268.286	2.371.449
Zalihe		-	4.606
		72.893.288	78.903.595
UKUPNO AKTIVA		84.942.004	92.191.926
Trajni izvori sredstava	23		
Trajni ulog		1.649.278	1.649.278
Neraspoređeni višak prihoda nad rashodima ranijih godina		38.167.470	12.339.341
Neraspoređeni višak prihoda nad rashodima tekuće godine		16.845.988	25.828.129
		56.662.736	39.816.748
Dugoročne obaveze			
Obaveze za dugoročne kredite	24	8.906.839	8.668.173
Ostale dugoročne finansijske obaveze	25	256.828	916
Odloženi prihod	26	625.372	788.856
		9.789.039	9.457.945
Kratkoročne obaveze			
Obaveze prema dobavljačima	27	14.980.485	37.458.722
Obaveze za porez na dodatu vrijednost, neto	28	568.286	2.846.578
Tekuće dospijeće dugoročnih kredita	29	1.946.196	1.708.208
Tećuće dospijeće ostalih dugoročnih finansijskih obaveza	30	73.179	1.623
Ostale obaveze	31	922.083	902.102
		18.490.229	42.917.233
UKUPNO PASIVA		84.942.004	92.191.926

Prateće napomene su sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

Izveštaj o tokovima gotovine za period 01.01. - 31.12.2023. godine

	2023. u KM	2022. u KM
TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI		
Višak prihoda/(rashoda) za godinu	16.845.988	25.828.129
Usklađenje za:		
Amortizacija materijalne i nematerijalne imovine	1.744.648	1.772.753
(Dobit)/Gubici od rashodovanja materijalne i nematerijalne imovine	(91.230)	643
Prihod od dividendi priznat u bilansu uspjeha	(191.937)	-
Finansijski rashodi priznati u bilansu uspjeha	300.122	372.721
Smanjenje/(povećanje) potraživanja od kupaca	8.262.284	(9.566.733)
Smanjenje/(povećanje) ostalih potraživanja	22.039.031	(14.259.347)
Smanjenje/(povećanje) zaliha	4.606	-
Povećanje/(smanjenje) obaveza prema dobavljačima	(3.865.549)	(2.081.098)
Povećanje/(smanjenje) ostalih obaveza	(20.867.740)	10.986.078
Neto priliv/(odliv) gotovine iz poslovnih aktivnosti	24.180.223	13.053.146
TOKOVI GOTOVINE IZ INVESTICIONIH AKTIVNOSTI		
Odlivi po osnovu kupovine nekretnina, postrojenja i opreme	(21.150)	(311.524)
Prilivi po osnovu prodaje nekretnina, postrojenja i opreme	91.346	-
Odlivi po osnovu kupovine nematerijalne imovine	(66.785)	(1.500)
Primljene dividende	191.937	-
Neto priliv/(odliv) gotovine iz investicionih aktivnosti	195.348	(313.024)
TOKOVI GOTOVINE IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI		
Prilivi od uzetih kredita	9.600.000	2.365.190
Otplata glavnice uzetih kredita	(9.123.345)	(1.531.378)
Otplata kamate po uzetim kreditima	(458.322)	(334.467)
Otplata glavnice po najmovima	(101.300)	-
Otplata kamate po najmovima	(8.545)	-
Ostali prilivi iz finansijske aktivnosti	1.269	3.246
Ostali odlivi iz finansijskih aktivnosti	(2.099)	(1.568)
Neto priliv/(odliv) gotovine iz finansijskih aktivnosti	(92.342)	501.023
NETO POVEĆANJE NOVCA I NOVČANIH EKVIVALENATA	24.283.229	13.241.145
Novčana sredstva na dan 1. januara	28.794.296	15.553.151
Novčana sredstva na dan 31. decembra	53.077.525	28.794.296

Prateće napomene su sastavni dio ovih finansijskih izvještaja

Izveštaj o promjenama na kapitalu

	Trajni ulog	Višak prihoda nad rashodima	Višak rashoda nad prihodima	Ukupno
Stanje na dan 01. januara 2022. godine	1.649.278	12.773.874	(434.533)	13.988.619
Višak prihoda nad rashodima tekuće godine	-	25.828.129	-	25.828.129
Pokriće viška rashoda nad prihodima	-	(434.533)	434.533	-
Stanje na dan 31. decembra 2022. godine/01. januara 2023. godine	1.649.278	38.167.470	-	39.816.748
Višak prihoda nad rashodima tekuće godine	-	16.845.988	-	16.845.988
Stanje na dan 31. decembra 2023. godine	1.649.278	55.013.458	-	56.662.736

Prateće napomene su sastavni dio ovih finansijskih izvještaja

1. Osnovni podaci

Nezavisni operator sistema u BiH (u daljnjem tekstu NOS BiH) osnovan je prema Zakonu o osnivanju nezavisnog operatora sistema za prijenosni sistem u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH”, broj 35/04, 29. jula 2004. godine – Zakon o NOS-u) kojeg je donijela Parlamentarna skupština BiH. Razlog osnivanja NOS BiH-a je osiguravanje kontinuiranog snabdijevanja električnom energijom po definiranim standardima kvaliteta za dobrobit građana Bosne i Hercegovine. Zakonom o NOS-u uspostavlja se neprofitni Nezavisni operator sistema Bosne i Hercegovine i definiraju se njegove funkcije, ovlaštenja, upravljanje i vlasništvo. Poslovanje NOSBiH-a ne obavlja se u svrhu ostvarenja dobiti, a prihod se koristi isključivo u svrhu provođenja ciljeva definiranih u članu 1. stav 2. Zakona o NOS BiH-u. NOS BiH svoju djelatnost obavlja na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine. Djelatnost NOS BiH-a je regulirana članom 2. Zakona o NOSBiH-u, a ovlaštenja članom 7. NOS BiH je vlasnik licence za obavljanje djelatnosti nezavisnog operatora sistema koji je odobrila Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK), broj 05-28-12-17-19/19 od 27. juna 2019. godine (licenca je izdata na period od 12. jula 2019. godine do 30. juna 2026. godine). NOS BiH je neprofitna kompanija u vlasništvu entiteta RS i FBiH. Rad NOS BiH-a regulira Državna regulatorna komisija za električnu energiju – DERK. Tri su ključne uloge i obaveze NOSBiH-a:

- upravljanje radom svih visokonaponskih prijenosnih uređaja u Bosni i Hercegovini naponskog nivoa 110 kV ili više
- upravljanje balansom tržištem električne energije u BiH
- utvrđivanje Indikativnog plana razvoja proizvodnje, te pregled, odobravanje i neposredna revizija dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže.

NOS BiH se finansira u skladu sa Metodologijom za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije i Nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge. NOSBiH je neprofitna kompanija koja svoje ekskluzivno zakonom dodijeljene djelatnosti obavlja na cijeloj teritoriji BiH, čime se osigurava snabdijevanje električnom energijom po definiranim standardima kvaliteta za dobrobit građana BiH, otvaranje tržišta električne energije u BiH i njegova integracija u regionalno tržište, te regionalne aktivnosti u skladu sa međunarodnom praksom i uredbama EU (član 1. Zakona o NOSBiH-u).

Svrha osnivanja i djelatnost NOS BiH-a te isključivo ovlaštenje definirani su članom 2. Zakona o NOS BiH-u i to su:

- upravljanje sistemom prijenosa u cilju osiguranja pouzdanosti,
- upravljanje sredstvima i uređajima u centralnom kontrolnom centru,
- upravljanje balansom tržištem i osiguranje pomoćnih usluga, razvoj i primjena standarda pouzdanosti,
- razvoj i upravljanje pravilima koja reguliraju upotrebu prijenosnog sistema, razvoj i provođenje tržišnih pravila koja se zasnivaju na odredbama vezanim za systemske i pomoćne usluge u prijenosnom sistemu kao i druge aktivnosti u skladu s ovlaštenjima iz člana 7. Zakona o NOS BiH-u (tačke 1-13 Zakona).

U skladu sa članom 5.2. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH, NOS BiH ima i dodatne nadležnosti definirane od tačke a) do g). U skladu sa članom 5.2 Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH utvrđeno je da će NOS BiH, između ostalog:

“Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini”
Napomene uz finansijske izvještaje na dan 31. decembra 2023. godine

a) upravljati ograničenjima prijenosa (NOS BiH će biti odgovoran za identificiranje, upravljanje i ublažavanje preopterećenosti prijenosne mreže i koordiniranje dispečiranja generatorima sa ciljem ublažavanja i upravljanja preopterećenjem), te

b) koordinirati svoj rad sa susjednim regulatornim područjima (NOS BiH će razviti mehanizme za koordinaciju sa susjednim regulacionim područjima i za omogućavanje tranzita, uvoza i izvoza električne energije).

Tijela Kompanije+

Upravni odbor:

dr. sc. Ahmed Ahmić	predsjednik
dr. sc. Boris Crnokić	član
Mladen Zirojević	član
Dubravko Brdar	član
Željko Slijepčević	član
Miro Klepić	član
Ramiz Bečić	član

Uprava:

dr. Nemanja Pandurević	generalni direktor
dr. Muhamed Mujakić	izvršni direktor
mr. Ana Marić	izvršna direktorica

Savjetodavno vijeće:

Ilija Kožulj	predsjedavajući
mr. Krsto Grujić	član
Gordana Čurić	članica
mr. Miroslav Stipović	član
dr. Aleksandra Simić	članica
Edhem Bičakčić	član
dr. Nedžad Branković	član
mr. Bojan Jokanović	član
dr. Sead Dizdarević	član

Na vrhu organizacione šeme je Upravni odbor koji se sastoji od 7 članova. Potom slijede tri člana Uprave: generalni direktor i dva izvršna direktora.

Finansijski izvještaji su iskazani u službenoj valuti Bosne i Hercegovine, konvertibilnoj marki (KM), koja je fiksno vezana za Euro (1 EUR = 1,95583 KM).

Na dan 31. decembra 2023. godine prosječan broj zaposlenih u NOSBiH je 72 radnika (na dan 31.12.2022. godine 70 radnika).

2. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja

Izjava o usaglašenosti

Finansijski izvještaji NOS BiH su sastavljeni u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (“MSFI”), kao i tumačenja koja su sastavni dio standarda.

Prezentacija finansijskih izvještaja

Finansijski izvještaji su prikazani u formatu propisanom Pravilnikom o kontnom okviru i sadržaju konta za neprofitne organizacije (“Službene novine Federacije BiH, broj 81/21”).

Računovodstveni metod

Finansijski izvještaji NOS BiH-a pripremljeni su prema načelu historijskih troškova i u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MRS/MSFI) zajedno sa uputstvima, objašnjenjima, smjernicama i načelima koje donose IFAC i IASB i koje Komisija za računovodstvo i reviziju BiH preveđe i objavi.

Valuta izvještavanja

Finansijski izvještaji su iskazani u konvertibilnim markama (KM), osim ukoliko nije drugačije navedeno. Konvertibilna marka predstavlja zvaničnu izvještajnu valutu u Bosni i Hercegovini.

Načelo stalnosti poslovanja (“going concern“)

Finansijski izvještaji su pripremljeni u skladu sa načelom stalnosti poslovanja (“going concern“ konceptom), koji podrazumijeva da će entitet nastaviti poslovati u doglednoj budućnosti.

Utjecaj i primjena novih i revidiranih Međunarodnih standarda za finansijsko izvještavanje (“MSFI”) i Međunarodnih računovodstvenih standarda (“MRS”)

- (a) Propisi, standardi i tumačenja na snazi u tekućem periodu
- MRS 1 “Prezentacija finansijskih izvještaja” – Dopune klasifikacije obaveza (1. januar 2023. godine);
 - MRS 1 “Prezentacija finansijskih izvještaja” – Objelodanjivanje računovodstvenih politika – Dopune (1. januar 2023. godine);
 - MRS 8 “Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške” – Dopuna definicije računovodstvenih procjena (1. januar 2023. godine);
 - MRS 12 “Porez na dobit” – Odloženi porez povezani sa sredstvima i obavezama nastalim iz pojedinačnih transakcija (1. januar 2023. godine);
 - MSFI 17 “Ugovori o osiguranju” – Dopune (1. januar 2023. godine).
 - Usvajanje spomenutih novih standarda, izmjena postojećih standarda i tumačenja, nije vodilo nikakvim materijalnim promjenama u finansijskim izvještajima NOS-a BiH.

Standardi koji je izdao Odbor za Međunarodne standarde, ali još uvijek nisu stupili na snagu, nisu ranije usvojeni.

Na dan izdavanja ovih finansijskih izvještaja, sljedeći novi standardi, izmjene postojećih standarda i tumačenja su objavljeni, ali nisu još na snazi:

- MRS 1 “Prezentacija finansijskih izvještaja” dopuna klasifikacije dugoročnih i kratkoročnih obaveza (1. januar 2024. godine);
- MRS 1 “Prezentacija finansijskih izvještaja” dopuna kratkoročne obaveze i kovenante (1. januar 2024. godine);
- MRS 7 “Izvještaj o tokovima gotovine” i MSFI 7 “Finansijski instrumenti – Objelodanjivanja” – Dopune aranžmani finansiranja od strane dobavljača (1. januar 2024. godine);
- MSFI 16 “Lizing” – Dopuna obaveza po osnovu najma u transakcijama prodaje i povratnog lizinga (1. januar 2024. godine).

NOS BiH je izabrao da ne usvoji ove nove standarde, izmjene postojećih standarda i nova tumačenja prije nego što oni stupe na snagu. NOS BiH predviđa da usvajanje ovih standarda, izmjena postojećih standarda i novih tumačenja neće imati materijalan utjecaj na finansijske izvještaje NOS BiH-a u periodu inicijalne primjene.

3. Pregled značajnih računovodstvenih politika

Ovi finansijski izvještaji su sačinjeni u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MRS/MSFI) i tumačenjima Međunarodnog odbora za računovodstvene standarde (IASB).

NOSBiH ima usvojene računovodstvene politike. Na 100. sjednici Upravnog odbora održanoj 14. novembra 2014. godine usvojene su nove računovodstvene politike. Naglašavamo da je NOSBiH tokom 2014. godine imao značajne aktivnosti u vezi sa aktiviranjem svoje djelatnosti, aktiviranjem prekograničnih tranzita električne energije na prijenosnoj mreži, tako da je Uprava procijenila da postojeće priznavanje vanbilansne evidencije ima drugi status redovne djelatnosti. Upravni odbor Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini na svojoj 106. sjednici održanoj dana 26. juna 2015. godine usvojio je Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o računovodstvenim politikama. Navedena izmjena odnosi se na izmjenu evidentiranja ITC procesa i aukcijskih procesa u bilansnoj evidencije, umjesto u vanbilansnoj kao ranije i to počev sa primjenom od 1. januara 2015. godine.

Preračunavanje strane valute

Poslovni događaji koji nisu u konvertibilnim markama početno se knjiže preračunavanjem po važećem kursu na datum transakcije. Finansijska imovina i obaveze iskazani u stranim valutama ponovno se preračunavaju na datum bilansa stanja primjenom zvaničnog kursa Centralne banke Bosne i Hercegovine. Dobici i gubici nastali preračunavanjem uključuju se u neto dobit ili gubitak perioda.

Sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja preračunati su u KM po zvaničnom kursu utvrđenom za taj dan.

Zvanični kursevi primijenjeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u KM su bili sljedeći:

Valuta	31.12.2023.	31.12.2022.
EUR	1,95583	1,95583

Priznavanje prihoda

NOS BiH se finansira iz tarife koju odobrava DERK u skladu sa članom 14. tačka 2. Zakona o osnivanju NOS BiH-a. Prihodi se priznaju kada je vjerovatno da će ekonomske koristi pritjecati u NOS BiH i kada je iznos prihoda moguće pouzdano izmjeriti. Prihodi od prodaje priznaju se u neto iznosu. Prihodi se priznaju u obračunskom periodu u kojem su obavljene usluge, odnosno u kojem je izvršena prodaja dobara. Evidentiranje prihoda vrši se na osnovu ispostavljenih računa. U finansijskim izvještajima prihodi se priznaju na osnovu sljedećih elemenata:

- dobra ili usluge su isporučeni kupcu
- kupac nije osporio fakturu, odnosno potraživanje
- iznos prihoda može se pouzdano izmjeriti na osnovu fakture ili naplaćenog iznosa
- postoji pouzdana vjerovatnoća pritjecanja koristi.

Odgođeni prihodi

Donacije u materijalnim stvarima i stalnim sredstvima iskazuju se kao odgođeni prihodi.

Priznavanje rashoda

Rashodi su smanjenje ekonomske koristi u toku obračunskog perioda u obliku odliva sredstava, smanjenja sredstava ili povećanja obaveza. Operativni rashodi predstavljaju rashode koji proistječu iz redovnih aktivnosti, a neoperativni rashodi su rashodi koji proistječu iz drugih aktivnosti kompanije.

Rashodi se priznaju u obračunskom periodu u kojem se priznaju sa njima povezani prihodi. Priznavanje rashoda u bilansu uspjeha vrši se na osnovu sljedećih kriterija: troškovi se sučeljavaju sa prihodima, što znači da postoji direktna veza između nastalih troškova i specifičnih stavki prihoda, rashodi imaju za posljedicu smanjenje sredstava ili povećanje obaveza, što se može pouzdano izmjeriti.

Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema iskazani su po historijskom trošku nabave, umanjenim za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja sredstava. Amortizacija dugotrajne materijalne imovine vrši se kroz procijenjeni vijek upotrebe pojedinog sredstva primjenom linearne metode. Za otpis materijalnih sredstava primjenjuju se stope koje je utvrdila Uprava prilikom nabavke. Procijenjeni korisni vijek trajanja imovine prikazan je kako slijedi:

Naziv	stope %
Građevine	od 2% do 5%
SCADA	12,5%
Ostala oprema	od 10% do 50%
Transportna sredstva	20%

Dobici ili gubici nastali otuđenjem ili rashodovanjem određenog sredstva utvrđuju se kao razlika između prihoda od prodaje i knjigovodstvenog iznosa toga sredstva i priznaju u korist, odnosno na teret trajnih izvora sredstava. Troškovi zamjene većih dijelova dugotrajne materijalne imovine NOS BiH-a, koji povećavaju njen kapacitet ili značajno produžuju korisni vijek upotrebe, kapitaliziraju se. Troškovi održavanja, popravke ili djelomične zamjene terete izravno račun troška.

Nematerijalna imovina

Nematerijalna imovina se vodi po historijskom trošku nabave, umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja sredstava. NOS BIH procjenjuje da li je vijek upotrebe nematerijalne imovine konačan ili beskonačan te, ukoliko je konačan, procjenjuje se dužina vijeka upotrebe. Procjenu vijeka upotrebe utvrđuje Uprava NOS BIH-a. Ukoliko se procijeni da nematerijalna imovina ima beskonačan vijek upotrebe, takvu nematerijalnu imovinu potrebno je godišnje testirati radi umanjenja vrijednosti. Nasuprot tome, ukoliko nematerijalna imovina ima konačan vijek upotrebe, imovina se amortizira prema procijenjenom vijeku upotrebe, primjenom linearne metode otpisa. Procijenjeni korisni vijek trajanja imovine je između 4 i 5 godina.

Novac i novčani ekvivalenti

Novac i novčani ekvivalenti sastoje se od gotovine na računima u bankama i blagajnama NOS BiH.

Zalihe

Zalihe se iskazuju po trošku ili neto prodajnoj vrijednosti, zavisno do toga šta je niže. Trošak obuhvata fakturnu cijenu i sve zavisne i indirektno troškove povezane s dovođenjem zaliha do njihove sadašnje lokacije i u sadašnje stanje. Zalihe sitnog inventara otpisuju se 100% prilikom stavljanja u upotrebu.

Trajni izvori

U poslovnim knjigama NOS BIH-a iskazuju se trajni izvori kao upisani državni kapital. U skladu sa članom 6. Zakona o osnivanju Nezavisnog operatora sistema za prijenosni sistem u Bosni i Hercegovini (“Sl. glasnik BiH, broj 35/04”), NOS BIH ima neprofitni status. Višak prihoda nad rashodima tekuće godine NOSBIH knjiži u skladu sa MRS i usvojenim računovodstvenim politikama. U slučaju viška rashoda nad prihodima, oni se mogu namiriti iz neraspoređenog viška prihoda prethodnog perioda ili kroz tarifu predstojećeg perioda.

Troškovi posuđivanja

Troškovi posuđivanja, koji se mogu direktno pripisati stjecanju, izgradnji ili proizvodnji kvalificiranih sredstava, sredstava za koje je potrebno znatan vremenski period da se dovedu u stanje koje je pogodno za namjeravanu upotrebu ili prodaju, uključuju se u trošak tih sredstava do momenta kada su sredstva suštinski spremna za njihovu namjeravanu upotrebu ili prodaju. Prihodi od ulaganja zarađeni privremenim ulaganjem namjenskih kreditnih sredstava tokom njihovog trošenja za kvalificirano sredstvo oduzimaju se od troškova pozajmljivanja koji se mogu kapitalizirati. Svi drugi troškovi posuđivanja priznaju se u neto dobit ili gubitak perioda u kojem su nastali.

Finansijski instrumenti – početno priznavanje i naknadno mjerenje

Finansijski instrument je svaki ugovor na osnovu kojeg nastaje finansijska imovina jednog subjekta i finansijska obaveza ili vlasnički instrument drugog subjekta.

a) Finansijska imovina

Početno priznavanje i mjerenje

Finansijska imovina se klasificira, po početnom priznavanju, kao naknadno mjerena po amortiziranom trošku, fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit ili fer vrijednost kroz dobit ili gubitak. Klasifikacija finansijske imovine pri početnom priznavanju zavisi od ugovorenih karakteristika novčanih tokova finansijske imovine i poslovnog modela subjekta za upravljanje finansijskom imovinom. Uz izuzetak potraživanja od kupaca koja ne sadrže značajnu finansijsku komponentu ili za koje je pravno lice primjenilo praktična rješenja, pravno lice inicijalno mjeri finansijsku imovinu po fer vrijednosti uvećano za, u slučaju da ne prikazuje finansijsku imovinu po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, transakcijske troškove. Potraživanja od kupaca koja ne sadrže značajnu finansijsku komponentu ili za koja je pravno lice primjenilo praktično rješenje se mjere po njihovoj transakcijskoj cijeni, kako je definirano u MSFI 15. Da bi finansijska imovina bila kvalificirana i mjerena po amortiziranom trošku ili fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, treba biti ispunjen uvjet da ugovornim uvjetima finansijske imovine nastaju na određeni datum novčani tokovi koji su samo plaćanja glavnice i kamate na glavnici. Poslovni model pravnog lica za upravljanje finansijskom imovinom se odnosi na način na koji pravno lice upravlja svojom finansijskom imovinom kako bi generiralo novčane tokove. Poslovni model određuje da li će se novčani tokovi ostvariti naplatom ugovorenih novčanih tokova, prodajom finansijske imovine ili oboje. Kupovine i prodaje finansijske imovine koje zahtijevaju isporuku imovine u vremenskom okviru utvrđenom propisom ili konvencijom na tržištu (regularna trgovina) se priznaju na datum trgovanja, tj. na datum kada se pravno lice obavezalo da kupi ili proda imovinu.

Naknadno mjerenje

Za potrebe naknadnog mjerenja, finansijska imovina se klasificira u četiri grupe:

- Finansijska imovina po amortiziranom trošku (dužnički instrumenti);
- Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit sa kumulativnim iznosima dobitaka i gubitaka koji se po prestanku priznavanja prijenose u dobit ili gubitak (dužnički instrumenti);
- Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit sa iznosima dobiti i gubitaka koji se kasnije ne prenose u dobit ili gubitak (instrumenti kapitala);
- Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak.

Prestanak priznavanja

Finansijska imovina se prestaje priznavati kada i samo kada:

- istječu ugovorna prava na novčane tokove od finansijske imovine; ili
- pravno lice je prenijelo svoja prava na primanje novčanih tokova od finansijske imovine, ili je preuzelo obavezu plaćanja primljenih novčanih tokova u potpunosti bez suštinskog kašnjenja trećoj strani; kao i a) pravno lice je prenijelo suštinski sve rizike i koristi od vlasništva, ili b) pravno lice niti prenosi niti zadržava suštinski sve rizike i koristi od vlasništva nad finansijskom imovinom, ali je prenijelo kontrolu nad finansijskom imovinom.

Kada pravno lice prenosi ugovorna prava na primanje novčanih tokova od finansijske imovine ili je ušlo u sporazum o prijenosu, dužno je procijeniti obim do kojeg zadržava rizike i koristi od vlasništva nad finansijskom imovinom. Kada niti prenosi niti zadržava suštinski sve rizike i koristi od vlasništva nad finansijskom imovinom, ali također nije prenio kontrolu nad imovinom, pravno lice nastavlja da priznaje finansijsku imovinu u iznosu svog nastavka sudjelovanja u finansijskoj imovini. U tom slučaju, pravno lice također priznaje povezanu obavezu.

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine

Pravno lice priznaje rezervacije za umanjeње vrijednosti za očekivane kreditne gubitke od finansijske imovine za sve dužničke instrumente osim onih po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak. Očekivani kreditni gubici predstavljaju razliku između ugovorenih novčanih tokova koji se duguju pravnom licu u skladu sa

ugovorom i svih novčanih tokova koje pravno lice očekuje primiti, diskontirano po izvornoj efektivnoj kamatnoj stopi ili efektivnoj kamatnoj stopi usklađenoj za kreditni rizik za kupljenu ili izdanu finansijsku imovinu umanjenu za kreditne gubitke. Očekivani novčani tokovi trebaju uključivati novčane tokove od prodaje osiguranja plaćanja ili drugih kreditnih poboljšanja koja su sastavni dio ugovornih uvjeta. Očekivani kreditni gubici se priznaju u dvije faze. Na svaki izvještajni datum pravno lice je dužno mjeriti rezervacije za umanjene vrijednosti za finansijski instrument u iznosu koji je jednak trajanju očekivanih kreditnih gubitaka ako se kreditni rizik za taj finansijski instrument značajno povećao od početnog priznavanja. Ako se na izvještajni datum kreditni rizik na finansijski instrument nije značajno povećao od početnog priznavanja, pravno lice je dužno mjeriti ispravak gubitka za taj finansijski instrument u iznosu jednakom 12-mjesečnim očekivanim kreditnim gubicima.

Za potraživanja od kupaca i ugovornu imovinu, pravno lice primjenjuje pojednostavljeni pristup prilikom računanja očekivanih kreditnih gubitaka. U skladu sa tim, pravno lice ne prati promjene u kreditnom riziku, nego umjesto toga priznaje ispravak gubitka u iznosu jednakom očekivanim kreditnim gubicima određenog vijeka trajanja, na svaki izvještajni datum.

b) *Finansijske obaveze*

Početno priznavanje i mjerenje

Finansijske obaveze su kvalificirane, prilikom početnog priznavanja, kao finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak, pozajmice i krediti, obaveze prema dobavljačima i ostale obaveze. Sve finansijske obaveze se početno priznaju po fer vrijednosti i, u slučaju pozajmica i kredita, obaveza prema dobavljačima i ostalih obaveza, neto od direktno povezanih transakcionih troškova.

Finansijske obaveze pravnog lica uključuju obaveze prema dobavljačima i ostale obaveze, pozajmice i kredite uključujući bankovna prekoračenja.

Naknadno mjerenje

Mjerenje finansijskih obaveza zavisi od njihove klasifikacije, kao što je ispod opisano:

Finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak

Finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak uključuju finansijske obaveze namijenjene za trgovanje i finansijske obaveze određene pri početnom priznavanju kao po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak. Finansijske obaveze su klasificirane kao namijenjene za trgovanje ako su nastale sa ciljem otkupa u bliskoj budućnosti. Dobici ili gubici na obavezama namijenjenim za trgovanje se priznaju u izvještaju o dobiti ili gubitku.

Finansijske obaveze određene pri početnom priznavanju kao po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak su određene na datum početnog priznavanja i samo ukoliko su kriteriji iz MSFI 9 zadovoljeni.

Pozajmice i krediti

Nakon početnog priznavanja, kamatonosne pozajmice i krediti se naknadno mjere po amortiziranom trošku koristeći metod efektivne kamatne stope. Dobici ili gubici se priznaju u dobit ili gubitak kada se obaveze prestaju priznavati i kroz proces amortizacije.

Prestanak priznavanja

Finansijska obaveza se prestaje priznavati kada i samo kada je podmirena, tj. kada je obaveza određena ugovorom odbačena ili poništena ili ističe. Zamjena između postojećeg zajmoprimca i zajmodavca

dužničkog instrumenta sa suštinski različitim uvjetima treba obračunavati kao gašenje izvorne finansijske obaveze i priznavanje nove finansijske obaveze. Slično tome, suštinska modifikacija uvjeta postojeće finansijske obaveze ili njenog dijela treba se obračunavati kao gašenje izvorne finansijske obaveze i priznavanje nove finansijske obaveze. Razlika između knjigovodstvenih iznosa se priznaje u računu dobiti ili gubitka.

4. Ključne računovodstvene procjene i pretpostavke

Kod primjene računovodstvenih politika, opisanih u Napomeni 3, Uprava donosi odluke, te daje procjene i pretpostavke koje utječu na iznose imovine i obaveza, koji se ne mogu izvesti iz ostalih izvora. Procjene i pretpostavke zasnivaju se na prijašnjem i ostalim relevantnim faktorima. Stvarni iznosi mogu se razlikovati od procijenjenih. Procjene i pretpostavke se stalno preispituju. Izmjene knjigovodstvenih procjena priznaju se u periodu izmjene ukoliko se odnose samo na taj period, ili u periodu izmjene i budućim periodima ukoliko izmjena utječe na tekući i buduće periode.

Ključni izvori procjene neizvjesnosti

Sljedeće su ključne pretpostavke koje se odnose na budućnost i ostali ključni izvori procjene neizvjesnosti na datum bilansa stanja, koji imaju značajan rizik uzrokovanja materijalnog usklađivanja knjigovodstvene vrijednosti sredstava i obaveza u narednoj finansijskoj godini.

a) Korisni vijek nekretnina, postrojenja i opreme

NOS BiH procjenjuje preostali korisni vijek nekretnina, postrojenja i opreme na kraju svake poslovne godine. Procjena korisnog vijeka nekretnina, postrojenja i opreme je zasnovana na historijskom iskustvu sa sličnim sredstvima, kao i predviđenim tehnološkim napretkom i promjenama ekonomskih i industrijskih faktora.

Ukoliko se sadašnja procjena razlikuje od prethodnih procjena, promjene u poslovnim knjigama NOS BiH se evidentiraju u skladu s MRS 8 “Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške”. Ove procjene mogu imati materijalno značajan efekat na knjigovodstvenu vrijednost nekretnina, postrojenja i opreme kao i na iznos amortizacije tekućeg obračunskog perioda.

b) Umanjenje vrijednosti imovine

Na dan bilansa stanja NOS BiH vrši pregled knjigovodstvene vrijednosti materijalne i nematerijalne imovine i procjenjuje da li postoje indikacije za umanjeње vrijednosti nekog sredstva. Prilikom procjenjivanja umanjeња vrijednosti sredstva koja gotovinske tokove ne generiraju nezavisno dodjeljuju se odgovarajućoj jedinici koja generira novac. Naknadne promjene u dodjeljivanju jedinici koja generira novac ili u vremenu novčanih tokova mogu utjecati na knjigovodstvenu vrijednost odnosno imovine.

v) Ispravka vrijednosti potraživanja

Ispravka vrijednosti sumnjivih i spornih potraživanja se vrši na osnovu procijenjenih gubitaka usljed nemogućnosti kupaca da ispunе svoje obaveze. Procjena rukovodstva je zasnovana na starosnoj analizi potraživanja od kupaca, historijskim otpisima, kreditnoj sposobnosti kupaca i promjenama u postojećim uvjetima prodaje. Ovo uključuje i pretpostavke o budućem ponašanju kupaca i očekivanoj budućoj naplati. Promjene u uvjetima poslovanja, djelatnosti ili okolnosti vezani za određene kupce mogu imati za posljedicu korekciju ispravke vrijednosti potraživanja objelodanjene u priloženim finansijskim izvještajima.

g) Rezerviranja

Generalno, rezerviranja su u značajnoj mjeri podložna procjenama. NOS BiH procjenjuje vjerovatnoću da se neželjeni slučajevi mogu dogoditi kao rezultat prošlih događaja, i ukoliko je vjerovatnoća veća od 50%,

NOS BiH vrši rezerviranje iznosa koji je potreban da se izmiri obaveza. Iako NOS BiH poštuje načelo opreznosti prilikom procjene, s obzirom na to da postoji velika doza neizvjesnosti, u određenim slučajevima stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena.

d) Pravična (fer vrijednost)

Poslovna politika NOS BiH jeste da objelodani informacije o pravičnoj vrijednosti aktive i pasive za koju postoje zvanične tržišne informacije i kada se pravična vrijednost značajno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti. U Bosni i Hercegovini ne postoji dovoljno tržišnog iskustva, kao ni stabilnosti i likvidnosti kod kupovine i prodaje potraživanja i ostale finansijske aktive i pasive, pošto zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u odsustvu aktivnog tržišta. Menadžment NOS-a BiH vrši procjenu rizika i u slučajevima kada se ocijeni da vrijednost po kojoj se imovina vodi u poslovnim knjigama neće biti realizirana, vrši ispravku vrijednosti. Po mišljenju menadžmenta NOS-a BiH iznosi u ovim finansijskim izvještajima odražavaju vrijednost koja je, u datim okolnostima, najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

5. Prihodi od vlastite djelatnosti

Prihodi od vlastite djelatnosti	2023. u KM	2022. u KM
Prihodi po osnovu tarife za sistemsku uslugu	50.163.442	52.901.990
Prihodi po osnovu negativnog debalansa	37.673.304	100.651.154
Prihodi po osnovu energije za kompenzaciju neželjenih odstupanja od dogovorenog programa razmjene	9.866.752	15.919.438
Prihodi po osnovu tarife sa prijenosne mreže	9.215.009	8.622.028
Prihodi po osnovu angažirane energije sekundarne regulacije	8.601.209	12.376.041
Prihodi po osnovu nerealiziranog kapaciteta sekundarne regulacije	698.238	877.978
Prihodi po osnovu nerealiziranog kapaciteta tercijarne regulacije	272.358	751.499
Prihodi po osnovu pozitivnog debalansa	601.479	140.175
Prihodi po osnovu angažirane energije tercijarne regulacije	501.120	60.061
Prihodi po osnovu angažirane primarne regulacije	702.092	1.106.851
Prihodi po osnovu tarife za rad – injektiranje energije u prijenosnu mrežu	1.064.040	882.248
Prihodi po osnovu obračunatih penala	210.521	-
Ukupno prihodi od vlastite djelatnosti:	119.569.564	194.289.463

Prihodi od vlastite djelatnosti u iznosu od 119.569.564 KM (u 2022. godini 194.289.463 KM) najvećim dijelom se odnose na prihode po osnovu tarife za sistemsku uslugu u iznosu od 50.163.442 KM.

Odlukom Državne regulatorne komisije za električnu energiju od 28. decembra 2022. godine, broj 04-28-5-275-38/22, određen se finansijski obim sistemske usluge u 2023. godini u iznosu od 65.454.456 KM i utvrđuje tarifa za sistemsku uslugu u iznosu od 0,4789 feninga/kWh.

Gore navedenom odlukom također je utvrđeno da će Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini nabavku električne energije za pokrivanje gubitaka u prijenosnom sistemu obavljati na regulirani način po cijeni od 109,94 KM/MWh, u periodu u kojem nije moguće nabaviti ovu pomoćnu uslugu putem javnih ponuda.

Odlukom Državne regulatorne komisije za električnu energiju, broj 04-28-5-275-39/22 od 28. decembra 2022. godine, utvrđen je potrební godišnji prihod za 2023. godinu u iznosu od 10.659.629 KM. Istom odlukom definirano je da tarifa koju plaćaju proizvođači iznosi 0,0072 feninga/ kWh, a tarifa koju plaćaju kupci iznosi 0,0881 feninga/ kWh.

6. Ostali prihodi

Ostali prihodi	2023. u KM	2022. u KM
Prihod od donacije CROSSBOW (Napomena 26)	74.236	89.172
Prihod od donacije – TRINITY (Napomena 26)	142.470	175.241
Prihodi od donacije – grant EBRD (Napomena 26)	84.169	85.309
Prihodi od refundacije plaća	9.206	9.664
Naknadno utvrđeni prihodi iz prethodnih godina	514	4.188
Naplata štete od osiguravajućih društava	12.009	1.072
Prihodi od ispravke materijalno značajnih grešaka	504	-
Ostalo	283.366	118
Ukupno ostali prihodi:	606.474	364.764

Ostali prihodi u 2023.godini iznose 606.474 KM (u 2022.godini 364.764 KM) najvećim dijelom se odnose na prihode od donacija u ukupnom iznosu od 300.876 KM.

7. Troškovi pomoćne usluge

Troškovi pomoćne usluge	2023. u KM	2022. u KM
Pomoćne usluge – prijenosni gubici i kompenzacija neželjenih gubitaka	-	36.446.209
Troškovi energija za kompenzacije neželjenih odstupanja od dog. programa razmjene	11.597.483	48.367.342
Pomoćne usluge – kapacitet sekundarne regulacije	7.995.839	5.803.231
Pomoćne usluge – pozitivni debalans	12.616.704	33.872.730
Pomoćne usluge – energija sekundarne regulacije	7.708.064	17.382.754
Pomoćne usluge – kapacitet tercijarne regulacije	8.248.057	3.859.077
Pomoćne usluge – energija tercijarne regulacije	3.271.881	4.933.909
Pomoćne usluge – aktivacije PTRE	5.476	950.600
Pomoćne usluge – aktivacija tercijarne rezerve “na gore”	-	3.714.123
Pomoćne usluge – energija za pokrivanja gubitaka	39.961.870	2.203.527
Pomoćne usluge – angažirana energija FCP “na gore”	1.667.530	1.605.769
Ukupno troškovi pomoćne usluge:	93.072.904	159.139.271

Troškovi pomoćnih usluga u 2023. godini iznose 93.072.904 KM (u 2022. godini 159.139.271 KM) najvećim dijelom se odnose na pomoćne usluge energije za pokrivanje gubitaka u iznosu od 39.961.870 KM.

Pomoćne usluge su usluge koje NOSBiH nabavlja od pružaoca pomoćnih usluga u svrhu pružanja sistemskih usluga, odnosno u svrhu očuvanja sigurnog i pouzdanog rada elektroenergetskog sistema BiH, te kontinuiranog i kvalitetnog snabdijevanja potrošača.

8. Troškovi materijala i energije

Troškovi materijala i energije	2023. u KM	2022. u KM
Troškovi energije, goriva i gasa	94.178	95.631
Kancelarijski i ostali materijal	18.398	16.524
Materijal za održavanje	19.854	35.740
Otpis sitnog inventara i autoguma	11.110	9.412
Ostalo	3.512	1.554
Ukupno troškovi materijala i energije:	147.052	158.861

Troškovi materijala i energije u 2023. godini iznose 147.052 KM (u 2022. godini 158.861 KM) najvećim dijelom se odnose na troškove energije, goriva i gasa u iznosu od 94.178 KM.

9. Troškovi ostalih usluga

Troškovi ostalih usluga	2023. u KM	2022. u KM
Usluge održavanja	610.614	511.144
Usluge analize sigurnosti procesa operat. planiranja sigurnog rada prijenosnog sistema	305.109	293.374
Usluga OPC-STA ENTSO-E	175.108	194.101
Usluge obrade informacija o raspoloživim prekograničnim kapacitetima	122.090	117.206
Intelektualne usluge	65.938	65.938
Ostalo	64.083	77.218
Usluge fizičkog osiguranja	58.586	50.725
Usluge korištenja verifikacijske platforme	64.617	49.373
Usluge audita sigurnosne dokumentacije	41.887	5.900
Usluge izrade studija	-	8.833
Usluge korištenja servisa za PCN mrežu	126.407	150.061
Ukupno troškovi ostalih usluga:	1.634.439	1.523.873

Troškovi ostalih usluga u 2023. godini iznose 1.634.439 KM (u 2022. godini su iznosili 1.523.873 KM) najvećim dijelom se odnose na usluge održavanja u iznosu od 610.614 KM.

10. Troškovi zarada, naknada i ostalih ličnih rashoda

Troškovi zarada, naknada i ostalih ličnih rashoda	2023. u KM	2022. u KM
Bruto plaće zaposlenih	3.822.423	3.391.684
Regres	241.418	224.191
Ostale naknade i nagrade zaposlenih	131.270	174.006
Topli obrok	196.290	153.502
Razne pomoći zaposlenim	265.757	114.681

Naknada za prijevoz	61.470	52.532
Jubilarne nagrade	5.338	10.676
Naknade po osnovu članstva u komisijama	13.533	7.427
Naknade članovima Upravnog odbora i Savjetodavnog vijeća	169.101	174.161
Otpremine za odlazak u penziju	19.643	19.956
Ugovori o djelu	14.317	13.269
Troškovi zarada, naknada i ostalih ličnih rashoda:	4.940.560	4.336.085

Troškovi zarada, naknada i ostalih ličnih rashoda u 2023. godini iznose 4.940.560 KM (u 2022. godini su iznosili 4.336.085 KM) najvećim dijelom se odnose na bruto plaće zaposlenih u iznosu od 3.822.423 KM.

11. Troškovi amortizacije

Troškovi amortizacije	2023. u KM	2022. u KM
Amortizacije materijalne imovine (veza napomena 15)	1.635.182	1.675.984
Amortizacija imovine sa pravom korištenja (veza napomena 18)	31.787	-
Amortizacije nematerijalne imovine (veza napomena 16)	77.679	96.769
Ukupno troškovi amortizacije:	1.744.648	1.772.753

Troškovi amortizacije u 2023. godini iznose 1.744.648 KM (u 2022. godini su iznosili 1.772.753 KM) najvećim dijelom se odnose na amortizaciju materijalne imovine u iznosu od 1.666.969 KM.

12. Ostali troškovi

Ostali troškovi	2023. u KM	2022. u KM
Članarina ENTSO-e	1.044.671	875.273
Bankarske provizije	102.096	228.989
Regulatorna naknada za rad NOS-a	90.000	85.000
PTT troškovi	39.714	39.493
Zakupnine	-	10.486
Troškovi reprezentacije	79.473	67.889
Ostali troškovi	21.066	28.695
Porezi, naknade, takse	33.385	28.827
Rashodi iz ranijih godina	15.313	29.909
Putni troškovi	172.454	101.636
Troškovi osiguranja	37.986	32.903
Troškovi licenci	13.259	13.160
Troškovi ostalih članarina	12.089	11.960
Ukupno ostali troškovi:	1.661.506	1.554.220

Ostali troškovi u 2023. godini iznose 1.661.506 KM (u 2022. godini 1.554.220 KM) najvećim dijelom se odnose na članarine ENTSO-e u iznosu od 1.044.671 KM.

13. Finansijski prihodi

Finansijski prihodi u 2023. godini u iznosu od 171.181 KM (u 2022. godini u iznosu od 31.686 KM) odnose se na prihode od zateznih kamata.

14. Finansijski rashodi

Finansijski rashodi	2023. u KM	2022. u KM
Kamate po osnovu kredita	299.904	368.604
Zatezne kamate	218	3.400
Ostale kamate	-	717
Ukupno finansijski rashodi:	300.122	372.721

Finansijski rashodi u 2023. godini u iznosu od 300.122 KM (u 2022. godini u iznosu od 372.721 KM) najvećim dijelom se odnose na kamate po osnovu kredita (EBRD i Raiffeisen BiH d.d.).

15. Nekretnine, postrojenja i oprema

Opis	Zemljište	Zgrada	SCADA	Transportna sredstva	Ostala oprema	Investicije u toku	Ukupno
NABAVNA VRIJEDNOST							
Stanje na dan 01. januara 2022. godine	88.306	7.373.666	5.905.775	232.299	4.505.754	-	18.105.800
Nabavke	-	-	-	-	-	350.594	350.594
Stavljanje sredstva u upotrebu	-	(1.985)	-	-	1.985	-	-
Rashodovanje	-	-	39.071	-	311.523	(350.594)	-
Stanje na dan 31. decembra 2022	-	-	-	-	(251.429)	-	(251.429)
Stanje na dan 01. januar 2023. godine	88.306	7.371.681	5.944.846	232.299	4.567.833	-	18.204.965
Nabavke	-	-	-	-	21.149	21.149	42.298
Donos/prijenos sa građevinskih objekata	-	-	-	-	-	-	-
Stavljanje sredstva u upotrebu	-	-	-	-	-	-	-
Rashodovanje	-	-	-	(182.324)	-	(21.149)	(203.473)
Rashodovanje po popisu	-	-	-	-	(18.993)	-	(18.993)
Stanje na dan 31. decembra 2023. godine	88.306	7.371.681	5.944.846	49.975	4.569.989	-	18.024.797
ISPRAVKA VRIJEDNOSTI							
Stanje na dan 01. januara 2022. godine	-	929.125	61.519	232.299	2.626.161	-	3.849.104
Amortizacija	-	259.690	742.292	-	674.002	-	1.675.984
Rashodovanje	-	-	-	-	(250.786)	-	(250.786)
Stanje na dan 31. decembra 2022 godine	-	(1.985)	-	-	1.985	-	-
Stanje na dan 01. januar 2023. godine	-	1.186.830	803.811	232.299	3.051.362	-	5.274.302
Amortizacija	-	259.690	743.105	-	632.386	-	1.635.181
Rashodovanje	-	-	-	(182.324)	-	-	(182.324)
Rashodovanje po popisu	-	-	-	-	(18.878)	-	(18.878)
Donos/prijenos sa građevinskih objekata	-	-	-	-	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2023. godine	-	1.446.520	1.546.916	49.975	3.664.870	-	6.708.281
SADAŠNJA VRIJEDNOST							
Sadašnja vrijednost na dan 31.12.2022. godine	88.306	6.184.851	5.141.035	-	1.516.471	-	12.930.663
Sadašnja vrijednost na dan 31.12.2023. godine	88.306	5.925.161	4.397.930	-	905.119	-	11.316.516

Ukupna knjigovodstvena vrijednost založene imovine na dan 31.12.2023. iznosila je 6.013.465 KM (Napomena 24), a odnosi se na:

“Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini”

Napomene uz finansijske izvještaje na dan 31. decembra 2023. godine

- Poslovni prostor Rezervnog centra neto knjigovodstvene vrijednosti 1.588.692 KM u korist založnog povjerioca Raiffeisen Bank kao osiguranje otplate kredita po ugovoru 05053/2017.
- Zemljište i poslovni objekt, sjedište kompanije na lokaciji Azići neto knjigovodstvene vrijednosti 4.424.773 KM u korist založnog povjerioca.

16. Nematerijalna imovina

Opis	Patenti i licence	Softveri	Ulaganja u tuđa sredstva	Investicije u toku	Ukupno
NABAVNA VRIJEDNOST					
Stanje 01. januara 2022. godine	189.939	1.528.018	1.985	-	1.719.942
Nabavke	-	-	-	1.500	1.500
Usklađivanje po novom kontnom planu	-	-	(1.985)	-	(1.985)
Stavljanje sredstva u upotrebu	-	1.500	-	(1.500)	-
Otpis	-	(5.940)	-	-	(5.940)
Stanje na dan 31. decembra 2022. / 01. januar 2023. godine	189.939	1.523.578	-	-	1.713.517
Nabavke	-	-	-	66.785	66.785
Usklađivanje po novom kontnom planu	-	-	-	-	-
Stavljanje sredstva u upotrebu	-	66.785	-	(66.785)	-
Otpis	-	-	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2023. godine	189.939	1.590.363	-	-	1.780.302
ISPRAVKA VRIJEDNOSTI					
Stanje 01. januara 2022. godine	189.939	1.225.032	1.985	-	1.416.956
Amortizacija	-	96.769	-	-	96.769
Otpis	-	(5.940)	-	-	(5.940)
Prijenos	-	-	(1.985)	-	(1.985)
Stanje na dan 31. decembra 2022. / 01. januar 2023. godine	189.939	1.315.861	-	-	1.505.780
Amortizacija	-	77.678	-	-	77.678
Stanje na dan 31. decembra 2023. godine	189.939	1.393.539	-	-	1.583.478
SADAŠNJA VRIJEDNOST					
Sadašnja vrijednost na dan 31.12.2022. godine	-	207.717	-	-	207.717
Sadašnja vrijednost na dan 31.12.2023. godine	-	196.824	-	-	196.824

17. Dugoročni finansijski plasmani

Dugoročni finansijski plasmani	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Coordinated Auction Office in South East Europe (SEE CAO)	78.233	78.233
Centar za koordinaciju sigurnosti d.o.o. Beograd	67.996	67.996
Ukupno dugoročni finansijski plasmani:	146.229	146.229

Na osnovu Sporazuma o osnivanju Projektna kompanije kao društva sa ograničenom odgovornošću odgovorne za osnivanje Ureda za koordiniranu aukciju u jugoistočnoj Evropi zaključenog 13. juna 2012. godine, osnovana je kompanija PTC za SEE CAO LLC, sa sjedištem u Podgorici, Crna Gora. Puni naziv kompanije je Limited Liability Project Team Company in charge of establishing a coordinated auction office in South East Europe. U 2014. godini postojeća kompanija je preregistrirana u novu pod nazivom Coordinated auction office in South East Europe LLC (u daljem tekstu skraćeni naziv: “SEE CAO”) i njen je pravni sljedbenik, te preuzima sva njena prava i obaveze. Kapital formirane kompanije iznosio je 140.001 EUR. Dana 14. januara 2015. godine prema Odluci, broj 5-0635601/006, povećan je kapital za iznos od 140.000 EUR, te novi kapital nakon izmjene iznosi 280.001 EUR. Nadalje, dana 21. septembra 2016. godine prema Odluci, broj 5-635601/007, povećan je kapital za iznos od 40.000 EUR i to pristupanjem u vlasništvo još jednog suosnivača iz Makedonije, a istovremeno su istupila dva suvlasnika iz Slovenije i Rumunije, te novi kapital nakon izmjena iznosi ukupno 320.001 EUR.

Također, NOSBiH je u 2015. godini izvršio uplatu dijela osnivačkog uloga u Centar za koordinaciju sigurnosti d.o.o. Beograd (SCC d.o.o.) u iznosu od 67.996 KM (34.766 EUR) u skladu sa potpisanim sporazumom o poslovno-tehničkoj saradnji. Sporazum je potpisan između NOSBiH, JP ELEKTROMREŽE SRBIJE I CRNOGORSKOG ELEKTROPRENOSNOG SISTEMA AD kao osnivača i osnovanog Društva kojim se određuje da spomenuto Društvo pruža uslugu provjere tačnosti i korekciju mrežnih modela prijenosnog sistema, analizu sigurnosti, spajanje sa mrežnim modelima ostalih operatera prijenosnih sistema u interkonekciji Kontinentalna Evropa i formiranje objedinjenog mrežnog modela za interkonekciju Kontinentalna Evropa. Ugovorom o osnivanju, broj 1554/2015 od 21. aprila 2015. godine, definirano je da NOSBiH kao jedan od osnivača ima 33,33 % učešća u kapitalu osnovanog Društva.

18. Imovina sa pravom korištenja

Imovina sa pravom korištenja	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Putnički automobili nabavljeni putem finansijskog lizinga	381.449	-
<i>Ispravka vrijednosti imovine sa pravom korištenja</i>	<i>(31.787)</i>	-
Ukupno imovina sa pravom korištenja:	349.662	-

Imovina sa pravom korištenja na dan 31.12.2023. godine iznose 349.662 KM odnosi se na putničke automobile koji su nabavljeni putem ugovora o finansijskom lizingu u iznosu od 381.449 KM.

19. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Gotovina i gotovinski ekvivalenti	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Račun u domaćoj valuti	49.912.776	28.779.388
Račun u stranoj valuti	3.157.698	4.813
Biznis kartica	5.949	4.872
Blagajna	1.102	5.223
Ukupno gotovina i gotovinski ekvivalenti:	53.077.525	28.794.296

20. Potraživanja od kupaca

Potraživanja od kupaca	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Kupci u zemlji	10.151.468	35.296.463
Kupci u inozemstvu	8.202.790	12.303.654
Sumnjiva i sporna potraživanja od kupaca	6.609.170	6.609.170
Umanjenje vrijednosti sumnjivih i spornih potraživanja	(6.609.170)	(6.609.170)
Ukupno potraživanja od kupaca:	18.354.258	47.600.117

Potraživanja od kupaca na dan 31.12.2023. godine iznose 18.354.258 KM (na dan 31.12.2022. godine 47.600.117 KM) najvećim dijelom se odnose na kupce u zemlji u iznosu od 10.151.468 KM.

Sumnjiva i sporna potraživanja od kupaca u iznosu od 6.609.170 KM odnose se na potraživanja prema Aluminiju d.d. Mostar koje je preuzeto od AL Trade d.o.o u iznosu od 3.617.289 KM i potraživanja prema LE Trading u iznosu od 2.991.882 KM.

21. Ostala potraživanja

Ostala potraživanja	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Potraživanja za refunciju naknada plaća	4.040	5.595
Unapred plaćeni i razgraničeni troškovi	73.768	74.027
Razgraničeni troškovi ostalo	17.909	-
Obračunata potraživanja za zateznu kamatu	459	25.399
Obračunata potraživanja po sporazumu o grantu 863874 TRINITY	76.488	-
Ostalo	20.555	28.105
Ukupno ostala potraživanja:	193.219	133.126

22. Potraživanja za porez na dodatu vrijednost

Potraživanja po osnovu poreza na dodatu vrijednost na dan 31.12.2023. u iznosu od 1.268.286 KM (na dan 31.12.2022. godine 2.371.449 KM) najvećim dijelom se odnose na ulazni PDV po osnovu pomoćnih usluga u iznosu od 1.123.992 KM.

23. Trajni izvori sredstava

Trajni izvori sredstava NOS-a iskazuju se kao upisani državni kapital. Na osnovu Zakona o osnivanju NOS-a (“Sl. glasnik BiH”, broj 35/04“) član 11. vlasnici NOS-a su Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska. Vlasnici će koristiti svoja vlasnička prava putem Upravnog odbora.

Trajni izvori sredstava	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Trajni ulog	1.649.278	1.649.278
Neraspoređeni višak prihoda nad rashodima ranijih godina	38.167.470	12.339.341
Neraspoređeni višak prihoda nad rashodima tekuće godine	16.845.988	25.828.129
Ukupno trajni izvori sredstava:	56.662.736	39.816.748

Trajni izvori sredstava na dan 31.12.2023. godine iznose 56.662.736 KM (na dan 31.12.2023. godine 39.816.748 KM). Upravni odbor Nezavisnog operatora sistema u BiH je na svojoj 218. sjednici održanoj 22.02.2023. godine donio odluku o raspodjeli viška prihoda nad rashodima ostvarenog u 2022. godini u iznosu od 25.828.129 KM. Navedeni višak se sastoji od viška prihoda nad rashodima u iznosu od 25.645.915 KM nastao iz tarife za sistemsku i pomoćne usluge i viška prihoda nad rashodima u iznosu od 182.214 KM nastao iz tarife za rad NOSBIH-a.

24. Obaveze za dugoročne kredite

Obaveze za dugoročne kredite	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
“EBRD”	-	8.763.345
“Raiffeisen Bank” BiH d.d.	1.048.952	1.329.952
“Raiffeisen Bank” BiH d.d	204.083	283.083
“Raiffeisen Bank” BiH d.d	9.600.000	-
Ukupno:	10.853.035	10.376.380
<i>Manje: tekuće dospjeće dugoročnih kredita (Napomena 29)</i>	<i>(1.946.196)</i>	<i>(1.708.207)</i>
Ukupno obaveze za dugoročne kredite	8.906.839	8.668.173

Dana 26. februara 2016. godine NOSBiH je potpisao Ugovor sa EBRD-om o dugoročnom kreditu za potrebe nadogradnje informatičkog sistema EMS i SCADA, implementaciju novog IT sistema, te adaptaciju poslovne zgrade. Kredit će se otplaćivati u 20 jednakih polugodišnjih rata, počevši od datuma nakon isteka 36 mjeseci od datuma potpisivanja Ugovora.

Tokom 2017. i 2022. godine NOS BiH je potpisao dva Ugovora o dugoročnim kreditima sa “Raiffeisen Bank” BiH d.d. za potrebe finansiranja kupovine poslovnih zgrada, nabavku informatičke opreme, te nabavku osnovnih sredstava. Krediti su odobreni na periode od 60 do 120 mjeseci. Sredstva osiguranja urednog povrata kredita su nekretnine NOS BiH neto knjigovodstvene vrijednosti 6.013.465 KM (Napomena 15).

Dana 27. juna 2023. godine NOS BIH je potpisao ugovor o dugoročnom kreditu sa “Raiffeisen Bank” BiH d.d. u iznosu od 9.600.000 KM za zatvaranje obaveza prema EBRD-u po kreditu broj 47324 u iznosu od 7.415.138 KM i finansiranje novih investicija (oprema i softver) u iznosu od 2.184.862 KM.

25. Ostale dugoročne finansijske obaveze

Ostale dugoročne finansijske obaveze	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Dugoročne obaveze po osnovu ugovora o finansijskom lizingu br. 15118	76.745	-
Dugoročne obaveze po osnovu ugovora o finansijskom lizingu br. 15119	50.851	-
Dugoročne obaveze po osnovu ugovora o finansijskom lizingu br. 15120	50.851	-
Dugoročne obaveze po osnovu ugovora o finansijskom lizingu br. 15121	50.851	-
Dugoročne obaveze po osnovu ugovora o finansijskom lizingu br. 15122	50.851	-
Dugoročne obaveze po osnovu ugovora o finansijskom lizingu-ned. kamate	30.240	-
Dugoročne finansijske obaveze - PTT oprema BH Telekom	159	916
Ukupno:	310.548	916
<i>Kratkoročni dio dugoročnih obaveza po osnovu ugovora o finansijskom lizingu (Napomena 30)</i>	<i>(53.720)</i>	<i>-</i>
Ukupno ostale dugoročne finansijske obaveze:	256.828	916

Ostale dugoročne finansijske obaveze na dan 31.12.2023. godine iznosi 256.828 KM (na dan 31.12.2022. godine u iznosu od 916 KM) najvećim dijelom se odnose na zaključene ugovore o finansijskom lizingu za kupovinu automobila sa Porsche Leasing d.o.o.

26. Odloženi prihod

Odloženi prihod	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Odloženi prihod po osnovu granta EBRD – SCADA	392.622	470.088
Odloženi prihod po osnovu novčanih donacija – CROSSBOW	123.725	197.961
Odloženi prihod po osnovu granta EBRD – poslovna zgrada	199.786	206.489
Odloženi prihod po osnovu donacija – TRINITY	-	65.982
Odloženi prihod po osnovu donacija – FARCROSS	77.876	77.876
<i>Manje: Tekuće dospjeće (Napomena 31)</i>	<i>(168.637)</i>	<i>(229.540)</i>
Ukupno:	625.372	788.856

Kretanje na odloženom prihodu po osnovu granta EBRD – SCADA i poslovna zgrada može se prikazati kako slijedi:

Odloženi prihodi po osnovu granta EBRD – SCADA	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Stanje na početku perioda	676.577	722.815
Nove donacije	-	39.071
Smanjenje – oprihodovane donacije (Napomena 6)	(84.169)	(85.309)
Ukupno na kraju perioda:	592.408	676.577

“Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini”
Napomene uz finansijske izvještaje na dan 31. decembra 2023. godine

Kretanje na odloženom prihodu po osnovu novčanih donacija – CROSSBOW može se prikazati kako slijedi:

Odloženi prihodi po osnovu donacije – Crossbow:	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Stanje na početku perioda	197.961	288.720
Smanjenje – oprihodovane donacije (Napomena 6)	(74.236)	(89.172)
Smanjenje po drugim osnovama	-	(1.587)
Ukupno na kraju perioda:	123.725	197.961

Kretanje na odloženom prihodu po osnovu donacije – Trinity može se prikazati kako slijedi:

Odloženi prihodi po osnovu donacije – Trinity:	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Stanje na početku perioda	65.982	81.253
Nove donacije	-	159.970
Smanjenje – oprihodovane donacije (Napomena 6)	(65.982)	(175.241)
Ukupno na kraju perioda:	-	65.982

Kretanje na odloženom prihodu po osnovu donacije – FARCROSS može se prikazati kako slijedi:

Odloženi prihodi po osnovu donacije – Farcross:	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Stanje na početku perioda	77.876	77.876
Nove donacije	-	-
Smanjenje – oprihodovane donacije	-	-
Ukupno na kraju perioda:	77.876	77.876

27. Obaveze prema dobavljačima

Obaveze prema dobavljačima	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Obaveze prema dobavljačima u zemlji	6.446.180	5.875.790
Obaveze prema dobavljačima u inozemstvu	846.621	5.282.560
Ostali razgraničeni rashodi-dobavljači	3.230.622	17.064.296
Ostali razgraničeni rashodi-dobavljači pomoćne usluge	4.457.062	9.236.076
Ukupno obaveze prema dobavljačima:	14.980.485	37.458.722

Obaveze prema dobavljačima na dan 31.12.2023. godine iznose 14.980.485 KM (na dan 31.12.2022. godine 37.458.722 KM) najvećim dijelom odnose se na obaveze prema dobavljačima u zemlji u iznosu od 6.446.180 KM kao i na ostale ukalkulirane rashode koji se odnose na fakture za 2023. godinu koje nisu stigle do datuma bilansa, a najznačajniji iznos se odnosi na fakture za pomoćne usluge za decembar 2023. godine u iznosu od 4.457.062 KM.

28. Obaveze za porez na dodatu vrijednost

Obaveze za porez na dodatu vrijednost na dan 31.12.2023. godine u iznosu od 568.286 KM (na dan 31.12.2022. godine 2.846.578 KM) najvećim dijelom se odnose na obaveze za uplatu PDV u iznosu od 557.257 KM.

29. Tekuće dospijeće dugoročnih kredita

Tekuće dospijeće dugoročnih kredita:	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
"EBRD"	-	1.348.208
"Raiffeisen Bank" BiH d.d.	289.114	281.000
"Raiffeisen Bank" BiH d.d	79.000	79.000
"Raiffeisen Bank" BiH d.d	1.578.082	-
Ukupno tekuće dospijeće dugoročnih kredita (veza napomena 24):	1.946.196	1.708.208

30. Tekuće dospjeće ostalih dugoročnih finansijskih obaveza

Tekuće dospjeće ostalih dugoročnih finansijskih obaveza:	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Kratkoročni dio dugoročnih obaveza po osnovu ugovora o finansijskom lizingu (veza napomena 25):	53.720	-
Obaveze po osnovu kamate po ugovoru o finansijskom lizingu	17.908	-
Kratk. dio dugoročnih obaveza - PTT oprema BH Telekom	1.551	1.623
Ukupno tekuće dospjeće ostalih dugoročnih finansijskih obaveza:	73.179	1.623

31. Ostale obaveze

Ostale obaveze	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Obaveze prema zaposlenim	488.837	297.980
Tekuće dospjeće odloženog prihoda (veza napomena 26)	168.637	229.540
Obaveze za poreze i doprinose	238.010	193.163
Obaveze za kamate	-	166.962
Naknade članovima Upravnog odbora i Savjetodavnog vijeća	11.685	12.135
Obračunati, a neplaćeni rashodi	1.849	2.043
Ostalo	13.065	279
Ukupno ostale obaveze:	922.083	902.102

32. Objelodanjivanje odnosa sa povezanim licima

U svom redovnom poslovanju NOS BiH ostvaruje poslovne transakcije sa povezanim licima. NOS BiH pruža usluge povezanim pravnim licima i istovremeno je korisnik njihovih usluga. Odnosi između NOS BiH i njegovih povezanih pravnih lica regulirani su na ugovornoj osnovi i po tržišnim uvjetima.

Transakcije sa povezanim pravnim licima prikazane su u sljedećoj tabeli:

Bilans stanja:

U konvertibilnim markama	31.12.2023. u KM	31.12.2022. u KM
Kratkoročna potraživanja		
Potraživanja od kupaca – SEE CAO	2.972.268	2.484.766
Ukupno kratkoročna potraživanja:	2.972.268	2.484.766

Kratkoročne obaveze		
Obaveze prema: Centar za koordinaciju sigurnosti	30.315	24.448
Obaveze prema: SEE CAO	10.174	9.767
Ukupno kratkoročne obaveze:	40.489	34.215
Potraživanja, neto	2.931.779	2.450.551

Izveštaj o prihodima i rashodima:

U konvertibilnim markama	2023. u KM	2022. u KM
Rashodi		
Centar za koordinaciju sigurnosti troškovi analize sigurnosti procesa op. planiranja sigurnog rada prijenosnog sistema	305.110	293.374
SEE CAO Podgorica – troškovi obrade informacija o raspoloživim prekograničnim kapacitetima	122.090	117.206
Rashodi, neto	427.200	410.580

U konvertibilnim markama	2023. u KM	2022. u KM
Prihodi		
Centar za koordinaciju sigurnosti – prihodi po osnovu učešća u raspodjeli dobiti	191.937	-
Rashodi, neto	191.937	-

33.Upravljanje finansijskim rizicima

Ciljevi upravljanja finansijskim rizicima

Upravljanje finansijskim rizicima je usmjereno na minimiziranje potencijalnih negativnih efekata na finansijske performanse NOS-a BiH u uvjetima nepredvidivosti kretanja na finansijskim tržištima.

NOS BiH ne koristi finansijske instrumente zaštite od efekata finansijskih rizika na poslovanje s obzirom na to da takvi instrumenti nisu u široj upotrebi, niti postoji organizirano tržište ovih instrumenata u Bosni i Hercegovini.

Tržišni rizik

Tržišni rizik se odnosi na rizik da određene promjene tržišnih cijena, kao što su promjene kursa stranih valuta i promjena kamatnih stopa, mogu utjecati na visinu prihoda ili vrijednost njegovih finansijskih instrumenata. Zadatak upravljanja tržišnim rizicima jeste da se upravlja i kontrolira izloženost tržišnim rizicima u okviru prihvatljivih pokazatelja, uz optimizaciju prinosa NOS-a BiH.

Devizni rizik

Izloženost deviznom riziku prvenstveno se odnosi na potraživanja, gotovinu i gotovinske ekvivalente, kratkoročne finansijske obaveze i obaveze iz poslovanja denominirane u stranoj valuti.

Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema NOS-u BiH izmire u potpunosti i na vrijeme, što bi moglo dovesti do finansijskog gubitka NOS-a BiH. Kreditni rizik obuhvata dugoročne finansijske plasmane, kratkoročne finansijske plasmane i potraživanja.

Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti se definira kao opasnost od neusklađenosti dospjeća sredstava i obaveza po izvorima, što za posljedicu može imati teškoće s likvidnošću.

34. Sudski sporovi

Prema izjavi Uprave NOS-a BiH na dan 31.12.2023. godine ima jedan aktivan sudski spor u kojem se javlja kao tužitelj u stečajnom postupku protiv stečajnog dužnika LE TRADING BH d.o.o. Banja Luka. Sudski spor protiv Aluminija d.d. Mostar je trenutno u procesu finansijske konsolidacije koji traje do 31.12.2027. godine. Prema izjavi Uprave, NOS BiH na dan 31.12.2023. godine nema sudskih sporova u kojima se javlja kao tužena strana.

35. Poreski rizici

Republika Srpska i Bosna i Hercegovina trenutno imaju više zakona koji reguliraju razne poreze koje su uveli nadležni organi. Porezi koji se plaćaju uključuju porez na dodatu vrijednost, porez na dobit i poreze na plaće (obavezne poreze), zajedno sa drugim porezima. Pored toga, zakoni kojima se reguliraju ovi porezi nisu bili primjenjivani duže vrijeme za razliku od razvijenijih tržišnih privreda, dok su propisi kojim se vrši implementacija ovih zakona često nejasni ili ne postoje. Shodno tome, u pogledu pitanja vezanih za poreske zakone ograničen je broj slučajeva koji se mogu koristiti kao primjer. Često postoje razlike u mišljenju među državnim ministarstvima i organizacijama vezano za pravnu interpretaciju zakonskih odredbi, što može dovesti do neizvjesnosti i sukoba interesa. Poreske prijave su, zajedno sa drugim oblastima zakonskog reguliranja (naprimjer pitanja carina i devizne kontrole), predmet pregleda i kontrole od više ovlaštenih organa kojima je zakonom omogućeno propisivanje jako strogih kazni i zateznih kamata.

Kako poreske vlasti tumače poreske zakone, u odnosu na transakcije i aktivnosti NOS BiH, mogu se razlikovati od tumačenja rukovodstva. Kao rezultat iznijetog transakcije mogu osporiti poreske vlasti i NOS-u BiH može biti određen dodatni iznos poreza, kazni i kamata. Ove

“Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini”
Napomene uz finansijske izvještaje na dan 31. decembra 2023. godine

činjenice utječu da poreski rizik u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini bude značajniji od onog u zemljama sa razvijenijim poreskim sistemom.

U toku 2023. godine Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini nije imao poreskih kontrola.

36. Događaji nakon datuma bilansiranja

Prema Izjavi Uprave nakon 31. decembra 2023. godine nije bilo materijalno značajnih događaja u periodu nakon datuma bilansa koji bi mogli imati utjecaj na fer prezentaciju finansijskih izvještaja.

Rat u Ukrajini u periodu izrade ovog izvještaja nema utjecaj na poslovanje Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini, dok je efekte u narednom periodu teško procijeniti.

37. Usaglašavanje potraživanja i obaveza

NOS BiH je izvršio usaglašavanje svojih potraživanja i obaveza sa stanjem na dan 31. decembra 2023. godine. U postupku usaglašavanja sa poslovnim partnerima nisu utvrđena materijalno značajna neusaglašena potraživanja i obaveza.


Odgovorno lice

